

Debreczen szellemi élete.

(r. e.) Ezt a kérdést — hiszen megoldása nyomorúságos kezezi minden tollforgató embernek — nem hagyjuk elaludni s ezuttal egy szerintünk nagyon praktikus módjával szolgálunk annak, hogy minden próbálgatás és esetleg haszontalan kísérlet helyett rövid és czélzseru uton létesüljön városunkban egy kör, mely az irodalom, tudomány és művészetek terén működő, ezek iránt érdeklő bíró egyéneket egyesítse és együttes munkálkodásra ösztönözze.

Az iparoskör művelődési szakosztályához fordulunk ajánlatunkkal. Es miután e művelődési szakosztálynak a sorok írója is választott tagja, méltóztassék e szakosztálynak ajánlatunkat egy tárgyalásra váró, formaszertüti indítványunk tekinteni.

Indítványozzuk ugyanis, miszerint az iparos kör művelődési szakosztálya valamely czímen tagjai válassza városunk irodalommal foglalkozó egyéneit, minők az általunk már felsoroltak s részben már a szakosztálynak tagjai: Balkányi Szabó Lajos, Balogh Ferenc, Bodosi Pál, Bekési Gyula, Bekési Péter, Csutak Kálmán, Domokos Kálmán, Elek Lajos, Fábrián Lajos Mór, Fazekas Sándor, Fiók Károly, Futó Mihály, Gerecs József, Hamar László, Hivesi Jenő, Jóó István, Kiss Albert, Dr. Király Ferenc, Kósa Albert, K. Tóth Kálmán, K. Tóth Mihály, Kállay István, Kőrösi Antal, Kőrösi Sándor, Dr. Komjádi Arthur, Dr. Legányi Gyula, Dr. Lugosi József, Nagy Pál, Némethy Károly, Dr. Pápai Imre, Revész Bálint, Revész Kálmán, Reviczky Bay Ilona, Szűcs István, Szűcs Mihály, Thaly Kálmán, Tikos István, Tóth Sámuel, Tóth Ferenc, Török Gábor, Dr. Török József, Tüdös János, Szabó József, V. Szabó János, Tölglyi Titusz, gr. Vay Daniel, Vedródi Viktor, Vertesi Arnold, Dr. Zelizi Daniel, stb. stb.

Bizony oly névsor az, a melyet Debreczen sz. kir. városából méltán irigyel hazánk bármely városa. Oly anyag, a melyet hevertetni valóságos Isten ellen való vétek s szinte lehetetlennek látszik, hogy mindezt meg nem sikerült egy városunkhoz méltó testületben egyesíteni. Az általunk czélzott mód lenne a legegyszerűbb megoldás — valódi Kolombusz tojása. A megválasztottak nem sajátjának a körtől a csekély tagsági illeték lefizetését s így az iparoskörnek a nagy szellemi haszon kívül lenne anyagi haszna is, az illeték pedig, kik — lehet — egy külön kör alakításán haszontalan fáradoznak, egyszerre készen találják a kívánt keretet s oly kitűnő vezetés mellett a minők már most is örövend a szakosztály. Melegan ajánljuk indítványunkat az illetők bugzóságába!

— Dobsa Lajos, a „Szent-István“ és „IV. László“ s más tragédiák hírneves szerzője „Divat háza s s a g“ czimú, 1860-ban az akadémiai pályadíjat nyert vígjátékot nyújtott be a nemzeti színházhoz. Erre maga Paulai Ede ur kérte fel s a drámaíró bízottság — a mint Dobsa jelenti a „P. N.“ ban — művét visszatartotta. Szerintünk nem kisebb botrány ez a — Verhovay ügyel.

A debreczeni operette.

(Rákosi Jenő tárczája „Tempefőiről.“) Mondok, inkább egy nappal előbb írok róla mint utóbb. Mert tudniillik én vagyok a „szerző.“ Ma még nem hozták meg felette végzetlen ítéleteket az irodalmi parkák, ma még se mehetgetni nem kell, se dicsekedni vele nem lehet, ma még módjában van az embernek egyszerűen „írni“ róla, és en ezt kívánom. Holnap, az előadásom tul, már kiszabott marsrutával fog tova bandukolni az én Tempefőim, a „szerző ur“ már nem beszélhet róla

A »DEBRECZEN« TÁRCZÁJA.

Muzsámhoz.

Görnyedek kicsiny szobámban S a betűt vetem, vetem . . . Es egyszerre — felhomály van — Puha kéz éri uti váham Szól szelid szó: J e r v e l e m !

Oh ki vagy? Tán Istennöm, Te, A ki nekem dalt adál . . . Es aztán — idő előtte — Mert az élet-gond beszötte Perczen, szóltan elhagyál.

Mit kívánsz? Megint adomat, Régi, edes-bus dalom? Hagyj el, vén vagyok maholnap, S a mi úgy kell a dallónak, Elkerül údv, fájdalom!

Nézz szívembe! Nincsen már ott Az a láng, a büszkeség! Nem jó lenne vele szállnod, A kit elhagyanak álomk S elkerülnek a regék!

Vagy föl! versenyt a madárral, Es ha elvihetsz oda, Hol betelni fényágyarral, Dallal, edes illattárral, Hiv egy angyal mosolya . . .

Hol feledném, hogy kenyéren Fordul immár életem, Hol nap ring a daloséren, Es a zold himű fényéren Messze zengett énekem . . .

oly elfogulatlanul, mint ma. Ma még az enyim, Holnap akárkié, még jó ha nem az — ördögé!

Kezdjük pedig mindjárt azon, ami legfontosabb, s amire nyilván mindenki első sorban kíváncsi: kezdjük azzal a kijelentéssel, hogy ez az én legfrivolabb darabom. Ne tessék megörülni! Nem oly értelemben frivol, mint ahogy e szó forgalomban van az operett-kritikákban. Annnyiban frivol, amennyiben benne a magyar irodalom egy vonzó, tündöklő és boldogtalan alakja — operetthössé tetetik. Az a hajított orru, tág, mandula szemű, sima és hosszú haju poeta, akit Debreczenből kiűldöztek, aki bebarangolta danolva az országot, maecenasokat haszontalan keresett, szerelemben epedt és szerelme tárgyától kegyetlenül el-esett, aki vig czimborá volt mindazonáltal, s aki végre élete derekán, 32 éves férfiú letére kisdud apai házikójában, öreg, özvegy édes anyja karjai közt párnáján-takaróján könyvek közt kilehelte dalos lelkét, semmi czélt sem érve el, amiért a férfianak küzdeni érdemes, halhatatlanságának is inkább csak hitével, mint látható bizonyítékaival . . .

Ez-e az az ember, a kiről operettet írni tanácsos vagy szabad? Nem frivolitás-e, a martyrhoz nyulni iyetén szándékkal . . . De hát . . . régen volt az nagyon! Szegény jó Csokonai Vitéz Mihály elviselte földi kinszenvedéseit, észesztő szomját az irodalmi dicsőségre és a szerelmi boldogságra. Édes anyja ráborult koporsójára és elzokogta mindenek fájalmát . . . Por lett, a mi ember volt . . . s a mi ránk maradt belőle, az a kacagó szatir, a Dorottya halhatatlan megénekölje, a csikóbőrös kulacs dalosa, a jó kedvű, pajzán, ledér, trefás, verses Vitéz Mihály; aki nekem kell, aki egy dalos, muzsikuss vigjáték méltó hőse mindaddig, amig kelete lesz az ő őszinte kedvű muzsájának.

Csak a nevet nem akartam belekeverni a modern „operette.“ S minthogy életirótló azt tanultam, hogy a „Tempefői“ czimú vígjátékának hőseiben maga-magát kívánta festeni, hát elkereszteltem az en hősmet Tempefőinek.

Érdekel-e valakit az utvesztő, melyet az ember egy darab kigondolása közben bebarangol, nem tudom. Azért itt csak egy oldalát érintem tárgyammak, a főproblémát, melyet megkellett oldani: mikép lesz valaki vigjátéki hős, a kinek az életben semmi külső sikere nincsen, aki végül még Lilát is elveszíti? — Ime a megoldás: Csokonai életrajzaiban említés van téve egy Rózsáról, akibe a süldő poeta édes diák korában szerelmes volt. De hogy ki volt, mi volt ez a Rózsa, sőt hogy volt-e egyáltalán, azt seuki sem tudta eddig kisírti. Lehet, azt mondják, hogy csak képzeleti lény volt, ideál, melyet a fiatal suhancpoeta magának alkotott. Hogy első szerelmi verseit hozzá zengedezze Teny, hogy többé több ilyen verset, mely Rózsához volt írva, átfordított Lillára.

Ebbe a ködös, legi alakba fogzódkodtam én bele s elvezetem — Csipkerózsának. Ez egy tündérelény a debreczeni nagy erdőben, ahol Tempefői szeret bolyongani s szereti magát tündére kedveért, ki neki álmban meg megjelen, vadrózsával felezicizomázní. Jólátot is moudtot már neki ez a ő csábító tündére: „Hajadban virágom ugymond, testedben tövisem: így fogsz élni, így fogsz meghalni ajkadon dallal, ha engemet követsz!“

De ébren meg nem állt a tündér szóba az ifjuval. Ez az az a napon történi meg, amelyen Csokonai-Tempefőit a debreczeni is kolatanács kiszentenciázza. Az ifju lelkesen omlik tündére előtt térdre, hogy szerelmet valijon neki: de Csipkerózsza így felel:

„A földi szerelmem Műlékony érelem Nekem nem elemem.

Oda viny el, rózsá-ágon Ott feletem lautomat . . . Mondtam a tündérnek, várjon, S jónni menni könnyű szárunyon, Azt hívem egy pillanat.

Hit vezérelt vissza sorsa Ifjusága berkibe? Tört kebelből ő száll e nóta? — Elmaradtál és aóta Szótalan gond tölti be!

Gáspár Imre.

Nehány szó a nők érdekében.

(Levél a szerkesztőhöz.) Debreczen, 1888. nov. 18. Tek szerkesztő ur! Borzasztó, türhetlen, iszonyatos vérlázító s nem akarom mondani, hogy gyalázatoság nemtűnknek becsmerlése, mely úgy látszik egész divatba jött.

Igen! Nem vehet az ember egy lapot a kezébe, hogy a hölgyek abba gunyolva ne volnának, nem mehet végig a járdán s ha reggeltől delig s déltől estig ott járkál is, a mi ma igen áldott szokás, mondom akkor is folytonos megjegyzéseknek van kitéve a férfiak részéről.

Hát kik és mik vagyunk mi? Hát nem vagyunk-e mi épen oly Isten teremtsései mint a férfiak, s hogy jobbak vagyunk, bebizonyítom.

Mert a földhöz tapaszit, Mámorban lel vigaszt: Én nem kínálom azt.

Ki engemet követ, Az ostromot eget, Csillag közt kér helyet.

Hányódik a rögön, De ha kitartva jön: Halálon győz s időn!

Igéri a kettőnek a halhatatlanságot, de cserébe azt kívánja, hogy mondjon le a boldogságról.

„Mi a boldogság? — kérdi Tempefői; én még nem ismerem!“

A boldogság a — szerelem. Hogy mily szerelem, ismét két versben magyarázza Csipkerózsza, melyek egyikét ideírom:

„A csók szabad És az ölelés nedek. Add meg magad, Ha a leány közeleg. Turbékolni a lugasban, Mint szerelmes gerlepar. És epedni h' a magasban A hold bujdosolva jár: Ezt szabad, ez a te birtalmad! Amde fészket verni, Egyet csak szeretni. És ez egyé lenni Azt boldoggá tenni —

Ez a boldogság, és ezt — nem szabad! A kötet megkötik s e fátummal terhelve indul Temp-fői világgá. Így jut Komáromme-gyébe, Lilla közelebe, akit egy kelletlen völ-gényhez erőszakolnak, s kitől Tempefői meg-szabadítja. Ez nem esik meg anélkül, hogy fiatal lelke meg ne perzselődjek s mikor a feltámadt szenvedély elborítja őt s Lilla lábait veti magát, a kinek a szive megeset a bolyongón — a tündér megjelen dalával s jogaít követeli:

„En vagyok én, Helikon tündéré: Szenvedések, Nekülözések Csalódások és Lemondások Örök életű bére!“

Es Tempefői ajkán dallal, vállán fátumával, tovább vándorl ujra . . .

A kis darabka többi személyei mind Csokonai műveiből és életéből vannak veve: ott van professzor Silányi képeben a kegyetlen professor Szilágyi, Csokonai üldözője, föl-ereszte a debreczeni Fausztal: az örülögös Hatvanival; ott Persi Jutka, prof. Szilágyi zakacsnéja; ott van Szegény „Zsuzsi tábor-záskor“ („Este jött a parancsolat.“) Ott van Dorottya a dámák hadával; ott van végül Serterperti báró a „Tempefői“ című vigjáték-ból. Természetesen öökényesen felhasználva, nagyobb igények nélkül, sőt épen igénytelen szövegek egy zenei inspirációja számára. Csak épen nekem fontosabb a semminél, mert nekem e régi, elárgult papirokból kivágott árnyékalakok kedves társaságom voltak, a mig a művel foglalatostoktam. Ezt is szívesen ir-tam rólok. Úgy is olyan baj az, mikor az ember újságíró, meg szírműri is egyszerre. So-ha sem tudja, miképen intéz-ked-jék előadások, mert ép oly neveltséges az embernek a saját lapjában magát más al-tal leszádatni, mint a mily izléstelen megdi-csértetni. Irni, jelentést tenni pedig kell, mert újságírói kötelesség.

Írtelje meg most már a nyájas olvasó, ügyesen bujtam-e ki ebből a kelepczéből a jelen sorokkal, melyek után holaupra alig van egyéb hátra, mint megjelenteni, hányzor tap-solta ki a közönség a szereplőket, mely képet nyújtott a debreczeni deákok csoportja a de-breczeni nagy erdőben és a nagynekik harca a komáromtól suhanc legényekkel, és miké-pen méltányoltott a darabhoz írt muzsika, („P. H.“)

nyörkődünk, mondom mi, rettenetes csekély igényekkel írunk. Oh Istenem! hiszen ha már a balsors megáldott minket gyermekkel a mi sokszor a legjobb akarat mellett sem kerülhető ki, — mi nem kívánunk szerettet férjünköt egyet, mint azt, hogy egy szerény dajkát fogad-ion mellé. — Ezzel azt akarjuk elérni, hogy férjeink, ha velünk valahova menni óhajtanak, bármikor tehessék, ez csupa előzékenység. Megelegszünk azzal, ha a színházba csak minden második nap megyünk, kivéve, ha közbeesőleg Abonyi Gyula játszik — mert akkor minden férj, ki nejt csak piczit szereti, kötelességének tartsa nejt kölcsön kért pénzen is elvinni. Ha pedig Kissné játszik, akkor csak megteheti szerető nejeért egy jó férj, hogy nem megy színházba.

Házi barátal, kit a rossz nyelvek udvar-lónak neveznek — megelegszünk egygyel, leg-alább részemről, ha más töb.et tart, az az ő dolga, de egyet csak elnézhet egy udvarias férj, kivált ha hivatalnok, mert én azt hiszem, hogy jó férj örül annak, ha neje szórakozást talál es pedig ártatlant Megelegszünk egy szakacsnéval, mert azt csak nem kívánja egy igazi elegyas férj, hogy ha egy jó barát vagy barátó látogatába, az ember konyhaszagu legyen, vagy épen a rántás által megegetett kezit költözgesse olaj-os rongyokba kötözgesse — ja tu!

Esküszöm minden abáló villa es faka-náira, esküszöm hódító képességem jövőjére, hogy mi nem oly rosszak vagyunk — mint a milyennek a rossz világ tart. Hiszen mi nem kívánjuk, hogy férjeink 1000—1200 frt fizetésű-ön tul évenkint töb-bet, mint 200—300 frt adósságg csinaljanak. Istenem! hiszen csak nem vagyunk török nők, Isten örizen; hiszen csak nem lehetünk

rabok s nem járhatunk a régi, a divatból ki-ment ruhákban. S valjon nem szégyenlenék-e férjeink, ha egy kaskétliben vagy egy zsi-nóros krispinben mennék végig az utcán, pfuj! — Es ha az uj divatok kívánta csekély ruhaneműeket megszerezünk, vegyük fel, hogy hitelben, vajjon férjeinknek szándékoznak-e büt es aggodalmat idézni — oh nem! esküszöm nem! aggódjek a hitelező, hiszen oly nagy a concurrentia, hogy ki nem fogy az ember a hitelből még akarva sem.

Apropos edes szerkesztő ur! Ismét eszembe jutott a színház — hát ki veheti azt rossz néven, ha mi nők oda vágyunk, mikor más szórakozasunk nincs. — Ön is férfi, de nem tudom férj-e már, vagy még nem érte el azon tulvilági boldogságot, hogy egy nőt bir-hasson, — de mindegy — ösmeri-e ön? Oh hogyne, a „Ninisch“ es „Titilla hadnagy“ ot, oh azokból tanulhatja meg egy fogékony szívű leány, mert én leánykoromban láttam legelőbb — mondom azokból tanulhatja meg ösmerni az életet, s örömmel láttam, hogy barátóim vagyis leánytársaim ezen előadásokon teljesen megjelentek, — alig várom, hogy a piczi kis Jolánkamat én is elvibsem, — mondom te-hát edes szerkesztő, lehet-e az ilyesziert minket megróvni? nem! es nem! es ez szer-szer nem!

Most pedig egész bizalommal kérem Önt, — ne adjon helyet becses lapjában az elle-nünk irt mende-mondáknak, mert azokat bizo-nyára olyan férfi írja, ki vagy nős volt már egyszer, vagy most is az, s így az ilyes dol-gok tárgyalására mint érdekelt fél, — nem illetékes. Kiváló tisztelettel Egy nő

— A szerb lázadás A vérbírósg már megkezdte működését Szerbiában. Egyelőre a zendülők három vezérét ítélte halálra. Végre is hajtották-e már az ítéletet, azt nem tudni. De hogy Krisztiszi miniszterelnök nem igen hajlandó elnézést gyakorolni, azt eddigi tevékenységével eléggé elárulta. A szerb kormány most minden igyekezetét arra fordítja, hogy bebizonyítsa Európának, hogy Milán király trónja elég s z i á r d alapon nyugszik Szerbiában.

Helyi hírek.

* Népesedés. A mult hét népesedési adatait, a következőkben adjuk. Születtek a r e f. v a l l á s u a k közt; 15 fiu és 11 leány, ösz-szesen 26 gyermek; ezek közt törvénytelen 4 fiu és 3 leány, 1 fiu pedig ezek közt halva született; szintén halva született 2 törvényes fiu. — A róm. kath. egyháznál született 4 gyermek, még pedig 3 leány törvényesen, 1 fiu törvénytelenül. A többi egyházaknál egyet-len születési eset sem fordult elő s így s z ü - l e t e t t összesen 30 gyermek városunkban. Ugyan ezen idő alatt el h a l t 36 egyén. A veszteség 6. Öt éven alóli gyermekek közül elhalt 10; a vörhenyek áldozata lett 9, ron-csoló toroklobnak 2 egyén.

* Az iparstatistikai felvételek tárgya-ban, ma delelőtt gyűlés volt Simonffy kir. ta-nácsos és polgármester elnöklelte alatt. E nagy fontosságú ügy tudvalegőleg az orsz. kiállítás érdekében is munkáltatik.

* A főiskolából. Osi szokás szerint ez évben is, f. hó 14 és 15-én a kollegiumi táp-intézet és szegény tanulók részére megtartát-ván a segélygyűjtés, ennek következő ered-ménye lett: a) Középszmban gyűlt: 1. A táp-intézet részére 643 frt 2 kr. 2. A szegény tanulók részére 203 frt 05 kr. Összesen: 846 frt 7 kr. b) Terményekben: 1. Kétszeres élet 19 köből 3 veka. 2. Vegyes élet 1 1/2 veka. 3. Tengeri kötesben 1143 kötes. 4. Tengeri cső 56 veka. 5. Burgonya 5 veka. Fogadjja a ne-mes városnak a jószívűség és áldozatkészség ősi erényét folytató fenntartó öszes polgár-sága a főiskola iránt a legujjabban is kitünt-etett kegyeletes pártfogásáért, adakozásáért a kollegium részéről a legmelyebb és hálás kö-szönetemet. Debreczen, 1888. november 19. Kassay Sámuel, a kollegium igazgatója

* Színház. Színpadunkon tudnap A r a n y János remek fordításában, Shakespear bajos színi regéje a S z e n t i v á n n é - j i á l o m került szíre s értelmiségünk dicséretére szólva, igen szép és nagy számu közönség előtt, mely a valóban kitűnő előadásban igen jól mulatott. Leszámitva azt, hogy Mendelsohn gyönyürű zenejét azonban zenekarunk teljesen elejtette — elősmérellel kell adóznunk mind az igazgatónak, mind a társulatnak a shakes-peari mű szírehozásáért. A szereplők közül kiemelendők A b o n y i (Lysander) es P á l f f y György (Demetrius) D i t r ó i (Theseus) K i s s (Epus) urak stb. továbbá K i s s n é asszony, s a színész-társaság komikumának előadó kö-zül N e m e t h és R ó n a s z é k y urak, kik hálás szerepükben a közönséget mindvégig zajos derültségben tartották. A pajkos tündér szerepét H a l m a y n é asszony játszotta a legteljesebb sikerrel. Ditróinét helyettesítette, de ennek az egyéniségéhez is oda illett. Obe-ron tündérkirály szerepét Závodszy T. k a. adta, de csinos alakja és öltözékének dacára — az előadás némi h á t r á n y a r a, nehez-mozgott s a kis szerep kissé elmosdott kezei közt. Megemlítnék még Báuhidi Emilia k. a. t. is, ki reményeket keltő ügyességgel mozgott Hermina szerepében. Az előadás gyorsan ment,

a rendezés kité voltak

* Egy h levén, megjegye- asszony szerző- tek s valószínű- t e k. a. -al egy- „S z a b a d s á g perczben már s társulatának) f. Azon hírnök, ho- tos büntény mi- dig egy jelenl- neve alatt mül- megfelel a való- irunk róla. Ak- lapnak is megf-

* A mi ve- érte. Érte pedi- több egek sorá- A c s e r e n o v. gyuladt s a n- ember lett ál- tudomásra hoz-

* Gyűlése- nap delután ül- ülést tart az i- szervezési kis- orsz. kiállítás

* Postai- vesszük a köve- mult szombato- a mint mondják- azelőtt pár nap- kocsi Szolnok k- a tengelye. Eze- ről-hétre hol ke- így megy ez a- mozgó postája v- sutat az állam- alusza el az id- le a csomagokat- hol Kolozsvarra- ugy látszik a kö- vén megkenni- ismét máskor a- nősgű, hogy ese- szolja be a von- a mulasztások eg- ná különben is, s- erely nélküli a- mitva az adóhé- tanulhatná. Ez a- mely különben a- ágánál tapasztal- kivétel a hiv- ismeretesen tel- nagy részben aze- és nem éreztetik- következményei- büntetnek és pe- az ki kötelessé- embert tesz ki- akkor sem a pos- jában, sem a ko- tengely megkene- az ellenőrzésre- semmit, vetkes- elnéz mindent- hogy kiirtassék- magát a postát- és elválná itten- jószívű postafón- son oda, miszeri- posta megérke- nem érkezésnél- detlenségek.

* Abonyi G- iránt általános a- szép darabja az- a boldogtalan sz- volt adva színpa- közönség élvezet- jük, hogy Abonyi- készűnké holnap- adást. Megérdem-

* Megkerü- kezni olvasóink- lótt P a p Orszil- lanul“ eltűnt ga- tól. — Tüvé te- keresték, köröz- még az is meges- kozott szegény- ték az eltűntet- volt el. Persze, g- már megkerült!

* Azon br- B e r t o l a n M- ma „Cak annyit- idézett egyén ki- szegény leány a- delután el lett v-

* Az orsz- let bizottságba- pése folytán H u n y a d y B- vezettetett ki.

* Erdélyi- sulatunkhoz na- Igen is, E r d- zett tény. Ezt s- vonhatatlan té- komoly levelez- szerzőtetése a

adás a vérbírósg már Szerbiában. Egyelőre a...

hírek.

mult hét népesedési ada... Születtek a ref. 15 fiú és 11 leány, ösz...

Oszt. szokás szerint ez... 15-én a kollegiumi táp...

nk a régi, a divatból ki... skétiben vagy egy zsi...

Egy nő

a rendezés kitűnő s a díszletek igen szépek voltak

* Egy helybéli lap" czafoló kedveben levén, megjegyezzük, hogy Rónaszekényé asszony szerződésére...

* A mi volt huszárainkat súlyos csapás érte. Érte pedig a 16-ik huszár ezredet, mely több évek során volt városunk kedvelt lakosa.

* Gyűlések. A járványügyi bizottság tegnap délután ülést tartott. — E hó 21-ikén ülést tart az igazoló választmány; 22-ikén a szervezési kis bizottság; — 27-ikén pedig az orsz. kiállítási bizottság.

* Postai mizériák. Tekintélyes kézből vesszük a következő sorokat: „A közelebb mult szombaton megint nem jött pesti posta, a mint mondják a kocsi ott maradt Karczagon, azelőtt pár nappal szintén nem jött, akkor a kocsi Szolnok körül maradt, állítólag kigyúlt a tengelye. Ezek az elmaradások, késések hétről-hétre hol kétszer, hol többször ismétlődnek igy megy ez folytonosan mióta az államnak mozgó postája van és mióta a tiszavideki vasutat az állam vette át. Egyszer a postatiszt alusza el az időt s elfelejti kellő helyen adni le a csomagokat, úgy hogy azt hol Aradra, hol Kolozsvárra, hol Kassára viszik, máskor úgy látszik a kocsikezegető alszik el s elfelejt megkenni az illető kocsit, az meggyul, ismét máskor a használt kőszén oly rosz minőségű, hogy csak tíz órai késedelemmel vonszolja be a vonatot, szóval a rendtelenségek, a mulasztások egymást érik és a ki nem tudná különben is, hogy milyen minden pontosság s erély nélkül az az állami kezelés, — leszámítva az adóbehajtást, — az csakhamar megtanulhatná. Ez az egész rendtelenség, pedig a mely különben az állami kezelés valamennyi ágánál tapasztalható, egyedül onét van, hogy kivétel az a hivatalnok ki kötelességet lelkiismeretesen teljesít, nem teljesíti pedig nagy részben azért, mivel kellő ellenőrzés nincs és nem éreztetik vele mulasztásának hátrányos következményeit. Ha valahányszor ily rendtelenség történik, annak közvetlen okozóját megbüntetik és pedig úgy a mint megérdemli az ki kötelességmulasztásával ezer és ezer embert tesz ki károsodásnak és veszélynek, akkor sem a postatiszt nem aludnék el kocsi-jában, sem a kocsikezegető nem felejt el a tengely megkenését; hanem hát nem úgy megy az ellenőrzésre hivatott közege maga sem tesz semmit, vétkes jószívűságból vagy restségből elnéz mindent és a rendtelenség a helyett hogy kiirtassék, még inkább növekszik. A mi magát a postát illeti feltehető, hogy a közönség elválna itteni, talán szintén túlmértéken jószívű postafőnököinktől, hogy erélyesen hasson oda, miszerint szűnjének meg valahára a posta megérkezésénél vagy helyesebben meg nem érkezésénél tapasztalható folytonos rendtelenségek.

* Abonyi Gyula holnap esti jutalomjátéka iránt általános az érdeklődés. Scheller kedvelt szép darabja az „Armány és szerelem”, mely a boldogtalan szerelem apotheozisa, rég nem volt adva színpadunkon s mondhatjuk, hogy a közönség élvezetes estre számíthat. Ugy tudjuk, hogy Abonyi ur számára, tisztelői nagyon készülnek holnapra ünnepléssé tenni az előadást. Megérdemli.

* Megkerült leány. Fognak még emlékezni olvasóink, hogy mintegy egy évvel ezelőtt P a p Örszike, 11 éves leányzó „nyomatlanul” eltűnt gazdájától, Karcza József uralomtól. — Tűvé tettek a varost és környékét, keresték, körözgették a leányt, de hiába, sőt még az is megest, hogy — bár véltig tiltakozott szegény feje még a gazdáját is keresték az eltűnt. E napokban jutott csak kezébe egy N.-Léta mellett a gr. Zichy-féle tanyán lakó gazdasszonynak, hogy a személyleírás végtelenül hasonlít az ő — közel egy éve — mintegy égből cseppent kis szolgálójára. Behozták a gyermeket s benne egy a gazda, mint a kis leány gyászoló édes anyja az eltűnt Erzsókra ismertek, ki annak idejében — valami csiny felett való feltében — szökött volt el. Persze, hogy megbocsátottak neki, ha már megkerült!

* Azon brutális esetről, melyet tegnap Bertalan Mari 11 éves leányról írtunk, ma csak annyit közölhetünk, hogy több beidézt egyén kihallgatása van folyamatban. A szegény leány az orvosi boncolás után, ma délután el lett temetve.

* Az orsz. kiállítás debreczeni kerület bizottságában pedig Guthy Ferencz kilepése folytán megüresedett tagsági állásra Hunyady Béla muzsalvi közbirtokost neveztetett ki.

* Erdélyi Marietta szerződésére szintársulatunkhoz nagy port vert fel a sajtóban. Igen is, Erdélyi Marietta szerződésére van szintársulatunkhoz; ez bevégzett tény. Ezt állítjuk, mint igaz és kétségteljesen bizonyított tény. Rónaszekényével komoly levelezést folytatott az igazgató, de szerződésére a fentebbi folytán s ü k s é g-

telen nélett. — Ez az igaz, mit sietünk a kósza hírek czafolatál kijelenteni.

* A szabolcsmegyei (ezelőtt vajai) agrárszegelyet öreg agrár-versenye f. hó 16., 17. és 18-án nagy érdeklődéssel közt folyt le és a három napig tartó küzdelem, melyen 14 kitűnőbbnél kitűnőbb agrár futott, végre is oly eredménnyel végződött, hogy a 360 ft értékű szép művü ezüst billikomot — mely már tavaly is eldöntetlen verseny folytán nem adódott ki — Fényes Lajos b-ujfalui földbirtokos ur nyerte el Zsemlye nevű agrárval. A második díjat — a tetelek fele — Halász Zsigmond pestmegyei birtokos ur agara nyerte el.

* A utcázár. Egy kofától, a ki főpiacunkon két és négy krajczáros süteményeket árul, két krajczáros snteményt vett egy utczagere. Nehány percz múlva visszatér a vásárló s így szól a mámihoz: „Adtam két krajczárt, most meg visszahozom a két krajczáros süteményt, adjon érte négy krajczárt!” A mámi teljesen tisztának találta a számodást és átadta a kívántot. Az eset valódiságáról keszkedünk.

* Halálozás. Garay János meghalt. Az ifju kinek szemei kedély meghasonlásban átélt végnapok után — nemrég Nagyváradon zárultak örök éjre le, bizonyára nem volt ösmeretlen e lap olvasói előtt. Benőesség, meleg, közvetlen érzelmek s magas szárnyulás jellemezte dalai gyakran költöttek le figyelmünket, — nyújtottak élvezetet. Garay tanulmányait H.-Boszörvényben, majd — a német nyelv elsajátítása végett — a szépségesen s végre, mint hittanhalgató Debreczenben folytatta. Tavaly az ifjuság bizalma őt s Gresner Imrét lepte könyvtárnok jelöltként föl. Ma már mindkettő halott. Vajjon gondolták-e még akkor, midőn a boldognak álmódott jövő fellegvár-ait építék, hogy egy fensőbb, titokzatos kéz oly korán szőlje le őket a cselekvés teréről? Bizonyos nem földi eszményiség, mely lényében gyökerezett, mely tisztá s emelkedett hangulatot kölcsönzött költeményeinek, — utóbb szórakozottsággá fajult benne. Atyját már régen, szerető édes anyját, — kinek mely vallásossága s bizonyos mérvben költői hajlama átalakítólag hatott fia fogékony keblére — pár éve veszté el. A szívszakgató fájdalom csilapult után ekkor szülemlett s jelent a hittan-szaki önképző társulat „Közölönyében” megálmai magaslata „Tembőben”-je, melyben a némi időtvaló által enyhített bánat elegiakus borongásúval zengi:

... Némán leborulok, Anyám sírhalmára.“ Talán maga ezen esemény sokat tett arra, hogy miután Sámsonba nevelősködbe haza Érkésrűbe ment a szeretve apoló testvér minden törekvése, a földvidéki akorú társaságok nem voltak képesek többé magába melyedt komolyságból kiemelni... Mintha reá mondaná Schiller:

... So golden blinke Ihm des Lebens Paradies.“ A theologiai ifjuság — nem értesülve temetés napjáról — nem tehett koporsójára a részvét és a megható bú korszorját; de reméljük, hogy a „magyar irodalmi önképző társulat” melyben tulajdonképi működését kifejté, nem hagyja emléki nélkül a szép tehetségű ifju metorszerű életét.

* Holnap és minden szerdán Bóhm Sámuel czeledutcazi kedvelt kávéházában, zene mellett tea-estély, „mit a kávéházi élet barátainak figyelmébe ajánlunk.

* Megveszett ló. Vámpörpércsen, mint nekünk sürgönyzik, mai napon egy ló megveszett, s több állatot megmart. A megyei főállatorvos szolgabírói rendelet folytán azonnal a helyszínére utazott a szükséges teendők elvégzése végett.

* A zene és ének barátainak figyelmébe ajánljuk, hogy Dittmann Gyula, a helybéli színházi zenekar jeles igazgatója, ének és zene órák adására vállalkozik. Jelentkezhetni szerkesztőségünkél, hol az illetők utbaigazítást nyerhetnek.

* Nyiregyházi levelezőnk mindig igen érdekes híreket ír nekünk. Ujában arról tudósít, hogy a „Betyár” kávéházban (bár felholtra vert gazdája még mindig az ágyat nyomja) folynak a harcok, a szemiták bebetörnek s az antiszemiták aztán erélyesen visszaverik a támadásokat. Ily visszaverésben sőt visszás oldalának verésében is részvétel volna közelebb bizonyos L. urnak személyénél máskor sokkal érzékenyebb egyenruhája is s egy hős ki arra fogadott, hogy őt lökik ki, a földre vetette magát s a rug-kapálót csakugyan nagy nehezen lehetett kiszállítani. A Tolnay kávést össze-vissza vert egyének ellen, különben folyik a törvényes megtorlás eljárása. — Korniss Ferencz tsvszéki elnök kinevezetését III. osztályu vaskamararend lovagjává nyiregyházi körökben minden órán várják; más körök állítása szerint Korniss az eszlári ügyben külön véleményét adott be; ez utóbbi állítást nekünk is van okunk tudomásunk alapján támogatni.

* Verhovay Gyula támadására a „Debr. Ell.”-ben azt feleli Tóvölgyi Titusz ur, hogy a nála levő nyugtak szerint ő lapja, a „Nagy. Hirl.”-nál benyult török pénzeket „egy krajczári g” beszolgáltatta a török konzulúshoz. Nem hiszünk részünkről, hogy Verhovay Gyula ama gyűjtések eltulajdonításával vadolta volna, hanem kiakarta mutatni azt, hogy nem minden lapnak egyformán mérlik az igazságot, mert — a mint akkor tudták irodalmi körökben — Tóvölgyi ur, egyik embernek Verhovay Lajosokodása következtében, utólag és részletekben volt kénytelen az előidézett kárt helyrehozni.

* Eljegyzés. Zicherman Ignác, nyir-

bátori gazdálkodó, 48-as hoavéd leányát, Etel kisasszonyt közelebb jegyezte el Egry Mór érnihálvávali tehetséges gépész.

* Színházi hírek. Pálffy György ur, szintársulatunk szép tehetségű lyrái szerelmeseinek jutalomjátéka a jövő héten lesz, mely alkalomra ő „Mirabeau ifjuságát” választotta.

* Nyílt választ vettünk, mely ily nanzik: Tekintetes szerkesztő ur! Midőn nekem az ő eljárása ellen panaszom volt a mult tavaszon, Puskótot után néhány nappal, és egyenesen őnhöz fordultam, s megkértem, hogy a miképen a „Debreczeni Ellenőr”, ugy a „Debreczen” is, vagy közölje az én nevem aláírásával beküldött czikkeimet szóról-szóra, vagy ha nem szereti, hagyja el; s ha közölte a szerkesztőség, tehet alá annyi észrevételt, a mennyi éppen tetszeni fog; mert a szerkesztőségnek ezt a jogát elősmerem, — de hogy a közleményen változtasson, s az én számba olyan kifejezéseket adjon, a melyeket én nem használtam s nem is szeretek, azt nem fogom tűrni. Megírtam azt is határozottan, hogy különben nem fogom közleményeimet az ő lapjába beküldeni. — Szerkesztő ur szives volt válaszolni; de miután a szerkesztői jogról való fogalmamat régi gyakorlatára hivatkozva hibásnak nyilvánította, s eljárását helyesnek tartotta; én pedig nem szeretem — magam is hivatkozatva egy kis régi jártaságra — közleményeimet az ő correcturájára alá bocsátani: tehát közleményeimet az óta csak a „Debr. Ellenőrbe” küldöttem, ahol az eltorzítás ellen biztosítva voltam. Ön jól tudja, hogy én az előtt minden közleményt megszoktam mindkét lapnak küldeni; öntől függött ezen eljárásomat továbbra is fentartani. — És mégis most a „nagytekintető igazgató” meletnyosságához fellebbez. — Nem csak azt kellene én rólam tudnia szerkesztő urnak, hogy a Tisza családnál voltam nevelő, (ezt a nagy vétkeket még ő előtt sem tagadom) hanem az is tudhatná, hogy én ezeket a közleményeket a főiskolai muzeum érdekében saját jószántomból teszem; mint szinte azt is, hogy legalább az állat- és régiségi muzeum a közönség számára vasárnaponként nyitva legyen, egyedül a magam emberségéből eszközölöm; erre engem senki sem kötelezett. Lásna ön nem is pártoskodás tehát az én eljárásom; mert én pártembere csak akkor vagyok, ha szavazom kell. Vagy biztosítson tehát ön arról, hogy közleményeimet el nem torzítja; vagy elégedjék azzal, hogy „Debr. Ellenőr” után a muzeum állapotáról lapjának olvasó közönségét is tudósíthatja. Mindenesetre elvárom, hogy ha vadaskodott ellenem, a védelemnek is helyt adandó lapjában. Tisztelettel, Debreczen, 1883. nov. 19. Alázatos szolgálója Kovács János m. k. főiskolai tanár. (Ezen „nyílt válasza” ugyan volna megjegyezésünk, de mivel a békességet szeretjük és mivel elvégre is közönségünk s nem mi vagyunk az, a kit megillet, hogy bármely lap közönségével egyidejűleg nyerjen felvilágosítást a muzeum ügyeiről: bármikép s örömezt közzöljük az értesítéseket, melyeket nem „torzítottunk”, hanem — mivel talán későn kapunk — a már megtelt lap térviszonyai szerint rövidíteni voltunk kénytelenek. Béke velünk Minerva nevében! Szerk.)

* Egy jó családból való fiatal ember egy helybéli fűszerüzletbe a piaczon tanulóul felvétetik. Értekezhetni Stenczinger urnál.

Hazánk s a külföld. — Horváth altábornagyot azon nagy csapás érte, hogy fia Horváth István tüzérhadnagy a gyónlötté magát. Az alig 26 éves tiszt az öngyilkosságot tegnap reggel követte el az új épületben. Pisztolylövessel vetett véget életének. Az öngyilkosság indokairól sokféle verzió kering; valószínű, hogy főlebbvalóval való öszkekeccozás birta az ifjut a kétségbeesett tette.

* Egy ellenőr öngyilkossága. Nagybecskerekéről távirják e hó 18-káról: Dimitrievis Iván városi pénztári ellenőr ma délután 3 órakor a gőzfürdőben magnézia-oldattal megmérgezte magát. Életben maradás bizonytalan. Ma még nem tudható, vajjon Dimitrieviscet a Hannis pénztárnok által elkövetett sikkasztásban való részvétele avagy hivatalától tegnap történt felüggesztése birta-e ezen végzetes lépésre.

Muzsák. — A „Temeffőit”, Rákosi és Erkel operettejét pénteken es szombaton nagy sikerrel adták elő a népszínházban. Blaha Luiza asszony a czimzszerepben különösen nagy sikert aratott. Megemlítjük, hogy e darab első felvonása a debreczeni nagyerdőben játszék s a debreczeni diákok körhű öltözte nagy hatást keltett.

Törvényesítések. — A budavári rablókijóság bűnügyét tegnap tárgyalta a kir. ítélőtábla tanácsa. A tanács megalakulván, az elnök constatálva, hogy a Spang Pál és társai ellen rablókijóság miatt folyamatban levő bűnper a vádlottak felebbezése és hivatalból leendő felülvizsgálás végett terjesztett fel a kir. táblához. Ezután Németh előadó bíró elmondta a f. év márczius 28-ról 29-re menő éjjelen Budavárában a Mailáth György országbíró elkövetett gyilkosságnak az olvasó közönség által ismert részleteit. A gyilkosság tényének előadása után felutatta előadó a bűnjeleket, a dárdaszerű feszítő vasat, a zsinégeket, melyekkel Mailáthot megkötötték, a kötelet, melyen át az erkélyről menekültek, a Jávor által vásárolt-kést, véres törülközőt s egy szarvasgancs nyelű bicskát, melylyel a tettesek Be-

recz szobájában a zsinégeket elmsztették. Ezután felolvasta a rendőrorvos és dr. Klemm által felvett látleletet, valamint a bonczjegyzőkönyvet. Az elrablott tárgyak constatálása után előadja, hogy a gyamu mindjárt kezdetben a meggyilkolt országbíró huszárjára Berecz János ellen irányult. A rendőri nyomozás később kiderítette, hogy a gyilkosságban Spanga Pálnak és Pitély Mihálynak is részeseznek kell lenni s ezek letartóztatása után az első vallomást Spanga tette, utána Pitély s végül Berecz is beismer mindent. Ez utóbbi azonban a végtárgyalás alkalmával előbbi beismerő vallomását visszavonta, azt állítván, hogy a vizsgálóbíró vallomását nem hiven vette fel. Ezek előterjesztése után az előadó felolvasta Spangának a végtárgyaláson tett vallomását egész terjedelmében, és előadta Pitélynek a végtárgyaláson történt kihallgatását s ennek Spangával szembeállítását. A színet után Berecznek a vizsgálóbíró előtt s a végtárgyaláson tett vallomási kerület felolvasására. Kimerítően ismertette az előadó védőknek a strangulató és tömösölés tekintetében a szakértőkhöz intézett kérdéseit s az arra nyert feleleteket. Felolvasta a két rendőrorvos jelentését, kik előtt a törvényesítési orvosi vizsgálat alkalmával Berecz bűnrészességét beismerete. Ezután az ügyészi vádindítványt s a védők beszédeit terjesztette elő leg több kivonatban. Mielőtt a dr. Schwarczernál elkövetett lopás tárgyalásába bocsátkoztak volna, az elnök kérdést intézett a bírákhoz, hogy kívánják-e még valami felvilágosítást Erre Széll Farkas azt kérdezte, honnét merítette a vizsgálat azon kijelentését Berecznek, midőn az országbíró czípot a hálósobából kihozta, hogy „erre ugy se lesz többé szükség”? mire az előadó kijelentette, hogy ezt Spanga vallotta, de később visszavonta. Széll még az íránt tett kérdést, hogy honnan került az a törülköző kendő, melylyel a meggyilkolt száját betömtek? Az előadó d elmondja, hogy Berecz vallása szerint folyton három törülköző kendő volt az országbíró hálósobájában. Németh e r g e r t kívánta tudni, hogy a zsinegre mikor kötötték a hurkot? Berecz szobájában s azok felállítását alkalmával, vagy később? Az előadó szerint ez nincs kiderítve. E kérdések megtétele után az előadó áttért a Schwarczern-féle lopásra és előadta, hogy Spanga és Kállay miként hajtották azt végre. Befejezven előadását, az elnök tett még kérdést a Mailáthtól rablott tárgyakra nézve; ezek mikénti visszakerülését elmondván az előadó, felolvastott a budapesti kir. törvényszék ítélete, mely szerint tudvalevőleg mindahárom vádlott kötélt által végrehaltató halálra ítéltetett. Ennek felolvasása után elnök a tárgyalást mára befejezettnek jelentette ki s a felebbezéseket a holnap 9 órakor folytatandó tárgyaláson fogják előterjesztetni.

Apró-cseprő. Szerelmes levél. Kedves Gusztim! Minthogy nincs más dolgom neked írok, s nem lévén mit írnom, maradok hű Rózád.

Mindenkinek meg van a maga irálya, csak úgy mint a maga orra. S nem lenne sem illendő, sem keresztényi dolog, ha a becsületet embert ki-nevetnénk az orráért, akármilyen furcsa legyen is az!... Leszing.

Fölkeres. Fölkeres magányos szobájában Sötét éjféli órák... Oh nem sír, nem panaszokod — A melybe lenni jó ám — Elnezi szép arcod, szemed Mint egykor, égbe vágva — S rád borulva csábit le majd Le, le a hideg ágyba! Gróf Vay Sándor.

Szerkesztői posta. A talányfejtő közönséget tisztelttel értesítjük, hogy ezuntul minden szombaton rendszeren közlünk egyest sajk-, szám-, szótag-talányokat sat. s szivesen vesszük ilyenek küldését. A jutalom kőnyvket, a mint ilyeneket kapunk, szétrüldjük a még ki nem elégitett nyerteseknek.

Sincerus. On azt írja nekem, hogy az új házassági törv. av. ba a m o h a m e d á n o k a t is be kellene vonni, Bosznia és Herzegovina lakosaira való tekintetből. Tréfalni méltó att, vagy komolyan? A felső-dabasi bolygó küldeményeit — persze — hozzuk „eines nach dem andern.“ A könny-urna ké-szen áll.

A közönség köréből.* Tek. szerkesztő ur! A város tudtunkkal ellátta vendéglőjében, a „Biká”-bau kivált a kávéházi termet oly szelelt lyukakkal, a melyek — egy-egy gázláng alkalmával — felfrissítik a túlmótt helyiségben kifélt levegőt. Mit után azonban — mindnyájunk mellének és szemének kárára — a készülék nem has. náltatik, ez után szólalunk fel s kérjük az orvoslatot. Debreczen, 1883. nov. 18-án. Mely tisztelettel — a —

Színház. Szerda, nov. 21. Abonyi Gyula jutalomjátéka: „Armány és szerelem”, dráma. 5 felv. — Naptár. Szerda, nov. 14. Szerapion Nap kel 7 óra 8., nyugszik 4 óra 23 p.

*Ezen rovatért, melyben közérdekű felszólalások díjtalanul közöltenek, a szerkesztő csak — sajtóhatósággal szemben vállal felelősséget. Felelős szerkesztő: GÁSPÁR IMRE. Kiadó KUTASI IMRE.

